

ARABSKÉ JARO - MATERIÁLY

1) Arabské jaro

Jako **arabské jaro** (arabsky انقلاب anávočanžo ej ثورة العرب) **vlna protestů, nepokojů, povstání a revolucí, které probíhaly či probíhají ve většině arabských států od konce roku 2010 až do současnosti.**

Konkrétní motivy pro začátek protestů byly v různých zemích různé, spojuje je hlavně boj proti chudobě, nezaměstnanosti a špatným životním podmínkám a s tím související odpor vůči dlouhodobě vládnoucím a často autoritářským a zkorumpovaným režimům.

Počátek

První protesty začaly v prosinci 2010 v Tunisku a iniciovala je sebevražda šestadvacetiletého prodávče Muhammada Buazíziho, který se 17. prosince upálil před úřadem vlády na protest proti špatným životním podmínkám a nezaměstnanosti. Jeho smrt způsobila rozsáhlé celonárodní protesty, na konci kterých 14. ledna 2011 skončila třiadvacetiletá autoritářská vláda prezidenta Zína Abidína bin Aliho, který abdikoval a opustil zemi. **Rozsáhlé demonstrace a protesty se v následujících týdnech rozhořely ve většině arabských zemí**, hlavně v Egyptě, Alžírsku, Jemenu, Jordánsku, Bahrajnu, Sýrii a v Libyi. Průběh a výsledky nepokojů byly v jednotlivých zemích různé, v mnoha zemích se snažily vládnoucí režimy tyto protesty potlačit silou, což většinou vedlo ke zostření napětí a v Libyi pak dokonce k občanské válce. V Egyptě skončila po téměř 30 letech vláda prezidenta Husního Mubaraka, v Sýrii a Jemenu probíhají rozsáhlá vojenská povstání. V mnohých zemích probíhají protesty a nepokoje dodnes a jejich výsledek je nejasný.

Události v jednotlivých „zájmových“ státech

- Tunisko – po rozsáhlých celonárodních protestech abdikoval 14. ledna 2011 prezident Zín Abidín bin Alí
- Egypt – rozsáhlé celonárodní protesty od ledna do února 2011 vedly k odstoupení prezidenta Husního Múbaraka
- Libye – rozsáhlé protesty se režim Muammara Kaddáfího snažil potlačit vojensky, což vedlo k libyjské občanské válce a režim byl díky rozsáhlé letecké kampani NATO na podzim 2011 svržen. Samotný Kaddáfí byl rebely zajat po cíleném útoku letadel aliance na kolonu civilních vozidel, kterou cestoval. Bezprostředně poté byl usmrčen, pravděpodobně lynčován bojovníky protivládních rebelů.
- Sýrie – po rozsáhlých protestech prezident Bašár al-Asad učinil změny ve vládě, protesty se však změnilo v ozbrojené povstání, které je vojensky potlačováno

K méně rozsáhlým protestům či nepokojům došlo také v Kuvajtu, Libanonu, Mauritánii, Kataru, Súdánu, Iráku, Iránu, Spojených arabských emirátech a v Západní Saharě.

http://cs.wikipedia.org/wiki/Arabsk%C3%A9_jaro

2) Arabské jaro může přinést obchodní příležitosti – i pro české firmy

V Praze se uskutečnilo neformální setkání českých firem s představiteli států Organizace islámské spolupráce (OIC) – vývoz českých firem do islámského světa totiž roste. Exportéři se snaží zbavit závislosti na Evropské unii a využít toho, že řada islámských států začíná s masivními investicemi do infrastruktury.

Český vývoz do islámského světa loni stoupl o 13 procent na víc než 4 miliardy dolarů a v růstu pokračuje i letos. Státy Organizace islámské spolupráce se nacházejí na čtyřech kontinentech – zejména v Africe a Asii. "Řada z nich je mezi prioritními zeměmi v naší exportní strategii, ať už je to Turecko, Irák nebo Kazachstán," říká ministr průmyslu a obchodu Martin Kuba (ODS).

V některých panuje napjatá situace – třeba vlna revolucí v arabském světě ale může představovat i výzvu pro byznys. **"Politická revoluce ve státech arabského jara předchází hospodářské revoluci. S ekonomickými reformami přijde i mnoho příležitostí,"** domnívá se ředitel výboru pro ekonomickou spolupráci OIC Metin Eker.

Vedle turbulencí na politické scéně může kontrakty ohrozit i jiná mentalita. "Chce to mít trpělivost a výdrž. Začnete jednat, potom je to přerušeno, po dvou letech se zase začne jednat," svěruje se se svými zkušenostmi Josef Dufek ze společnosti Vítkovice Machinery Group, která zajišťuje jeden z největších zahraničních projektů českých firem poslední doby. V Pákistánu staví novou ocelárnu za více než 6 miliard korun.

Členské země OIC - Organizace islámské spolupráce

Podnikatelé se shodují, že při rozvíjení obchodních vztahů s islámskými zeměmi hrají zásadní roli čeští politici a diplomaté. Zejména v autokratických státech totiž vlády neslyší takřka na nic jiného. O tom, jaký status budou mít české mise za hranicemi republiky, ale vede ministerstvo zahraničí a průmyslu dlouhodobý spor.

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/196525-arabske-jaro-muze-prinest-obchodni-prilezitosti-i-pro-ceske-firmy/>

3) Arabské jaro: prohlédnutí

Omluví se média za trestuhodné selhání v uplynulých měsících?

Euroamerická veřejnost byla v posledním týdnu šokována výjevem pálení vlajek a demonstrací s protizápadními hesly, které dospěly až k fatálním násilnostem. Od Maroka po Pákistán hořely americké vlajky, zfanatizované davy zaútočily na evropské ambasády a obětí libyjských džihádistů se v Bengházi stal americký velvyslanec Chris Stevens.

Jestliže pohádky o liberálním arabském jaru v očích západních optimistů nezpochybnily výsledky voleb, pak vražda velvyslance, který velmi podporoval libyjskou revoluci, je pořádným plivancem do tváře všech, kdo na kartu arabského jara vsadili. Ukazuje se, že vina za chybnou analýzu toho, co si přeje bouřící se arabská ulice, je především zásluhou arogantní představy o samozřejmosti aplikace západního civilizačního modelu do vývojově zcela odlišných společností. Průměrnému západnímu politikovi a komentátorovi vůbec nepřichází na mysl, že například primární loajalita vůči národnímu státu a občanský individualismus prostě nemusí existovat všude, nemluvě o odlišném chápání takových věcí, jako jsou lidská práva. **Že o budoucí podobě Blízkého východu má arabská ulice jiné představy, než které si projektovaly západní politické a především mediální kuloáry, se projevuje čím dál zřetelněji.**

Manipulace

Veřejný úlek nad posledními událostmi a procitnutí některých novinářů, kteří „objevují Ameriku“, tedy al-Kájdu a další extremistické náboženské skupiny nikoli jako doprovodné jevy, ale velmi podstatnou sílu událostí, které se Západu čím dál víc vymykají z rukou, nejsou mimochodem ničím jiným než důsledkem velice špatné práce mnoha euroamerických médií....

...Jakkoli projekce typu „rok 1989 v arabských zemích“ měly do objektivní analýzy daleko, závažnější trend představuje zkreslování faktů, ať už na politickou objednávku či kvůli rezignaci na vyhledávání jiných zdrojů, než jsou mobilní fotografie od povstalců či zaručeně politicky zainteresované zpravodajství stanic jako katarská Al Džazíra....

Obrovských měřítek dosáhla tato informační válka v případě Libye a Sýrie. **Situace v těžkých boji zkoušených zemích byla komentována nikoli jako boj ozbrojených skupin civilistů s armádou, nýbrž byla dlouho vydávána za masakry civilistů ze strany vlády.** Cenzura, která ignorovala takové události jako mnohatisícové demonstrace na podporu režimu (například v Sýrii) bránila jakémukoli náznaku věcné analýzy. Zatímco do Číny a Ruska, které vetovaly zatím všechny rezoluce proti Asadovu režimu, si většina novin s gustem koplá, spanilá jízda profesionálních džihádistů z Bengházi do syrského Aleppa se evropskému mediálnímu prostoru obloukem vyhnula. A to přesto, že v obou válkách figurovalo na seznamu bojovníků například jméno Abdelhakima Belhaje podezřelého z účasti na bombovém útoku na madridském vlakovém nádraží v roce 2004.

Zrekapitulujme ve stručnosti některé nejkřiklavější případy otevřeného klamání:

- Rakouský deník *Neue Kronen* upravoval pomocí Photoshopu snímky ze syrského povstání tak, aby dávaly zcela jiný smysl než jejich originály. Na slavné fotce „Prchající rodina“ byla scéna muže a ženy nesoucí v náručí dítě přesunuta z poklidného okolí mezi pobožené domy a ke snímku byl přidán titulek „Z části Aleppa se stalo rumišťe plné trosek, ze kterého prchají lidé“.
- Katarská bezpečnostní firma vyráběla ve specializovaném centru v Dauhá modely podobající se úředním budovám a náměstím v Damašku, Aleppu a Latakíji. Společnost najímala

dobrovolníky, které následně oblékala do speciálních kostýmů, aby vypadali jako reportéři syrské televize a natáčela falešná videa o situaci v Sýrii....

„Nelze ověřit“

Velmi zajímavý vhled do práce médií během událostí arabského jara před nedávnem přinesla velvyslankyně České republiky v Sýrii Eva Filipi. V rozhovoru pro ČT 24 podala zásadní svědectví postavené na osobních zkušenostech. I čeští diváci se tak díky ní mohli přesvědčit, že **realita událostí arabského jara byla a je mnohdy zásadně odlišná od jejich mediálního obrazu**. Jak paní velvyslankyně připomněla, řada „šokujících“ zpráv, které z krizových oblastí přicházejí, jsou jednostranné informace, které se nikdo neobtěžuje dále ověřovat. Ve chvíli, kdy se dočítáme, že město Al-Zabadání je v plamenech po bombardování vládními vojsky a velvyslanec, který má rezidenci na dohled od Al-Zabadání, tvrdí, že je ve městě naprostý klid, je něco zásadně špatně.

Co všechno jsou některá média ochotna udělat pro senzaci, i kdyby byla stokrát v rozporu s realitou, je obtížná otázka. Podobně jako ta, proč většina západních médií v případě arabského jara rezignovala na kritickou práci a víceméně přebrala roli opisovačů a překladatelů politických stanovisek a zpravodajství katarské a saúdskoarabské televize. ...

<http://www.revuepolitika.cz/clanky/1725/arabske-jaro-prohlednuti>

4) Recenze: Po arabském jaru

„Arabské jaro bylo kolosální fiasko. Podle všech názraků to, co přijde po něm, bude podstatně horší, než co bylo před ním a dosavadní traumatické události už teď napáchaly nepředstavitelný chaos a násilí a nevinným obyčejným lidem vnesly do života víc mizérie, než už měli.“

Tak svůj podrobný popis stavu arabských revolucí na konci roku 2011 shrnuje ve své knize After The Arab Spring britský nezávislý novinář specializovaný na Blízký Východ John R. Bradley. Poditulkem „Jak islamisté unesli blízkovýchodní revoluce“ hned na začátku sděluje, že o výsledcích revolucí, které měly zpočátku tak nadšenou podporu západních liberálů, je nesmyslné si dělat další iluze a že prohrané jsou nejen sny o demokracii a svobodě, nýbrž i naděje na budoucí ekonomickou prosperitu a snesitelnější život, než tyto země měly pod vládou totalitních diktátorů. Bradley svůj pohled zvěrohodňuje sdělením, že v arabských zemích strávil více než deset let jako nezávislý korespondent, má tam spoustu přátel, s nimiž hluboce soucítí a naučil se dokonale mluvit egyptskou arabštinou...

...Již v roce 2008 předpověděl pád egyptského režimu a čekal z něho se odvíjející dominový efekt. Sám byl proto překvapen (vlastně až zděšen), že **první krach nastal v Tunisku, které bylo ze všech arabských zemí nejosvícenější, nejvzdělanější, nejvíc sekulární, nejvíc prozápadní, s početnou úspěšnou střední třídou, s pouze čtyřprocentní chudobou, s nejširšími občanskými svobodami včetně absolutní rovnoprávnosti všudypřítomně nezahalených žen, umírněným islámem povolujícím alkohol a uzákonujícím monogamii...**

...Povstání bylo spontánním protestem proti ekonomickému pádu...Bylo však dezorganizované a nemělo žádný program ani většinovou podporu. Než se úspěšní povstalcí po úprku Ben Aliho kliky stačili rozhlédnout a probrat z nastalého sociálního chaosu, už je ovládali vousatí islamisté Muslimského bratrstva s nastolováním středověkých islámských zákonů. Z londýnského exilu se vrátil islamistický vůdce Ghannouchi, jehož ideologii, metody a lidovou popularitu Bradley přirovnává k Chomejnímu. Liberálové, sekularisté, intelektuálové a nezahalené ženy se stali terčem surových útoků fanatických vousatců zavlékajících Tunisko zpět do středověku. Svobodnými volbami.

Volební úspěch islamistů ve všech arabských „jarech“ Bradley vysvětluje tím, že registrovat se k

volbám, tím méně volit, se obtěžovalo jen malé procento, z něhož velká část byla navíc roztržštěná mezi liberální a sekulární skupiny, zatímco islamisté postupovali jako semknutý organizovaný blok. Tak mohla v Tunisku islamistická strana získat 80 procent, třebaže pro ni volilo necelých 20 procent oprávněných voličů....

Než svět začal zjišťovat, že arabské revoluce směřují k horším totalitám, než byly dosavadní zkorumpované diktatury, padla islamistům Libye (za vydatné podpory Západu), Jemen (přeměněný dnes na největší pouliční trh se zbraněmi) a v obou dodnes řádí občanská válka všelijakých staletých kmenových nenávistí. Naproti tomu Egypt se stal nejlépe organizovaným centrem islamistického Muslimského bratrstva, které se jalo vymazávat zbytky kdysi bohatě různorodé kultury od staroegyptských památek po křesťanství. Na rozdíl od Tuniska, egyptské povstání podpořili téměř všichni, většina obyvatelstva pod Mubarakem žila v bídě, z mizerného školství vycházeli analfabeti, korupce byla všudypřítomná, policie svévolně krutá, národ byl našponovaný na pomstu. A na rozdíl od Tuniska byla většina egyptské populace naladěna na staroislámské zákony šarijá, jak se ukázalo ještě před Mubarakovým pádem v sondážích žádajících kamenování za nevěru, useknutí ruky za krádež a trest smrti za konverzi od islámu na jiné náboženství. **Islamismus Muslimského bratrstva nacházel živnou půdu a nepotřeboval se vnucovat, byl vítán.** Muslimské bratrstvo získávalo v sondážích 75-procentní podporu. Politické kázání islamistického imáma El-Karadáwího si v Káhiře přišlo poslechnout pět milionů lidí....

„Ti na Západě, kdo si vykládali počáteční absenci islamistů v ulicích během povstání jako rašení pluralistického Egypta, se zcela jasně ukrutně zmýlili,“ píše Bradley. **„Revoluční zmatek od samého začátku nahrával islamistům. A ti byli řízeni vírou, že návrat k základům islámu je řešení všeho.** Chtějí islamizovat své společnosti, ať už ze spodu, nebo jde-li to, shora.“ A nemají žádný program ekonomický, který by zlepšil životní úroveň. Další ekonomickou pohromou je výsledný krach turismu. Revoluce egyptskou ekonomiku zruinovala. Podle Bradleyho **„přes všechna ta optimistická západní srovnávání Egypta s pádem komunismu se v Egyptě spíš přehrává Írán 1979.“**...

„Žádné další násilné revoluce,“ prosí Bradley. A **drobné světélko naděje**, jako jediný model, který ještě zůstává k dispozici, **vidí v monarchiích pomalu, ale jistě vstřebávajících ústavní model, jakými jsou ještě Jordánsko a Maroko.** „Není to sice demokracie, jak ji známe a většinou milujeme, ale je to nejlepší, v co mohou střednědobě Arabové doufat. V naději, že obyčejní nevinní lidé budou moci žít svůj každodenní život relativně nerušení, aniž by je nějaký cizinec přicházel vybombardovat na cucky, nebo nějaký vousatý gauner neustále buzeroval s náboženskými povinnostmi a přetvářel jejich životy v peklo“...

<http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/benjamin-kuras.php?itemid=17352>

5) Dopady arabského jara na vztahy Izraele se sousedními arabskými státy

Navzdory demokratizačním tendencím, které **od roku 1972** začaly nabývat na síle a vedly během následujících třiceti let ke zvýšení počtu demokratických států po celém světě, nebyl blízkovýchodní region tímto trendem zasažen, ale právě naopak vývoj v této oblasti sledoval paradoxně opačný směr, **počet demokracií** v tomto období **na Blízkém východě dokonce klesá**....

...existence **slabé občanské společnosti**, která není schopna a postupem času ztrácí zájem účastnit se politického procesu...

Špatné ekonomické a sociální podmínky obyvatelstva jsou dalším typickým znakem, který bylo možno v rámci arabských režimů pozorovat. Zatímco vládnoucí elita disponovala dostatkem či spíše nadbytkem prostředků, obyvatelstvo se mnohdy nacházelo z části až na hranici chudoby.

V rámci Blízkovýchodního regionu neexistuje ve své podstatě stát, který by představoval úspěšný model demokratické vlády vhodný k následování ostatními. Inspirace západními státy je v případě arabských států s negativní zkušeností koloniální minulosti víceméně vyloučena.

Další možnou příčinu, proč se demokratizační vlna v podstatě vyhnula zemím Blízkého východu, lze spatřovat v potřebě stability regionu...

Ochlazení izraelsko-egyptských vztahů

Srovnáme-li tedy předrevoluční a porevoluční izraelsko-egyptské vztahy, dojdeme k závěru, že zde nastal jistý posun. Je sice třeba si uvědomit, že **izraelsko-egyptské vztahy nebylo možné považovat ani v době uzavření mírové smlouvy na konci sedmdesátých let za vřelé, avšak „arabské jaro“ se svými dopady na vnitropolitickou situaci Egypta jejich charakter ještě více ochlazuje.**

http://is.muni.cz/th/219252/fss_m/Dopady_arabskeho_jara_na_vztahy_Izraele_se_sousednimi_arabskymi_staty.pdf

6) Mediální obraz libyjského konfliktu ve zpravodajství Čt, AJE a CNN: komparativní obsahová analýza

Demonstrace, které odstartovaly v řadě libyjských měst v polovině února 2011 a vyústily v osmiměsíční boje, představují součást vlny nepokojů v zemích severní Afriky a Středního východu, označovaných jako arabské jaro. **Byť toto souhrnné pojmenování evokuje, že se jedná o jednotlý proces, realita je komplexnější.** Vzorce protestů se velice různily, což bylo dáno mimo jiné odlišnými demografickými charakteristikami režimních odpůrců v jednotlivých státech. **Zatímco v Tunisu se demonstrace šířily k hlavnímu městu ze zaostalých rurálních oblastí, povstání v Egyptě organizovala městská mládež ve velkých městech. Naproti tomu v Libyi zažehly protesty různé skupiny ozbrojených povstalců v provinciích ve východní části země, které ovšem nevytvořily vzhledem k vzájemným, historicky utvořeným, animozitám jednotný proud.**

http://is.muni.cz/th/274552/fss_m/Diplomova_prace.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Darabsk%C3%A9%20jaro%26start%3D1

Jednotlivé strany:

Muslimské bratrstvo a islámští radikálové

Jaká je vaše strategie pro uchopení moci v zemích, které zachvátilo „Arabské jaro“? Jak se vám to daří, které faktory vám jdou na ruku a které vám naopak brání?

Představitelé západních demokratických režimů

Jaký byl váš postoj v počátcích Arabského jara, jak se změnil (pokud nějak)? Sledujete skrze Arabské jaro své vlastní, utilitární cíle, nebo jednáte v zájmu demokratizace třetího světa?

Obyvatelé severoafrických / blízkovýchodních zemí

Jak jste vnímali Arabské jaro na začátku, jak jej vnímáte dnes? Zapojovali jste se aktivně do protestů? Dosáhli jste svých vysněných cílů? Nebo jste žádné neměli a prostě jste šli s „davem proti vrchnosti“?

Euroatlantičtí žurnalisté / váleční zpravodajové

Jakým způsobem nakládáte s fakty na bojištích, ve válečné zóně či v průběhu demonstrací? Odvoláváte se na důvěryhodné zdroje, snažíte se je respektovat – pokud ne, co vás k tomu vede? Má na vás váš zaměstnavatel specifické požadavky, o čem se smí referovat a o čem ne? Jak se do toho promítají velmocenské zájmy?